

Sociální reforma po roce 1989

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Mgr. Lubomír Nenička, Ph.D.
Katedra ekonomie a veřejné správy

Cíle přednášky

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- *Pád komunistického režimu – příčiny a důsledky*
  - *Počátky sociální reformy – cíle a výsledky*
  - *Proměny sociální politiky od 90. let 20. století*
-

Situace v Československu v 80. letech

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- Nedošlo ke zlepšení nízké kvality mnoha výrobků a nepodařilo se odstranit chudou nabídku zboží.
  - ČSSR zaostávala za Západem v řadě ohledů (nabídka spotřebního zboží a služeb, kvalita veřejné dopravy a bydlení, životní prostředí atd.)
-

„Sametová revoluce“

- 17. listopadu 1989 komunistická policie tvrdě potlačila studentskou demonstraci
- Federální shromáždění ještě v roce 1989 zrušilo ústavní články o vedoucí úloze KSČ.
- 29.12.1989 - Václav Havel zvolen prezidentem ČSSR.
- Ve volbách v roce 1990 zvítězilo Občanské fórum (53 % ve volbách v českých zemích).

Počátky sociální reformy

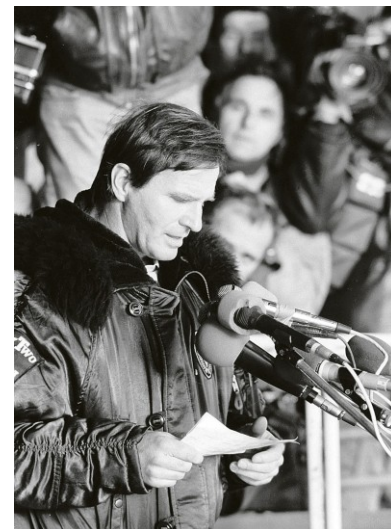

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- Federálním ministrem práce a sociálních věcí se v nové vládě stal **Petr Miller**.
- První scénář sociální reformy byl vypracován v listopadu 1990, jeho hlavním autorem byl náměstek federálního ministerstva práce a sociálních věcí **Igor Tomeš**.
- Reforma reagovala na důsledky ekonomických změn.

Igor Tomeš

Petr Miller

Počátky ekonomické reformy

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- Různé scénáře ekonomické reformy se shodovaly v přesvědčení o nutnosti obnovení tržní ekonomiky.
  - Hlavní koncepce reformy se lišily v otázce tempa cenové liberalizace a transformace vlastnických vztahů.
-

Ekonomická transformace

- Byla zahájena privatizace - použity různé metody (aukce, veřejná soutěž, přímý prodej, transformace do akciové společnosti).
  - Na základě restitučního zákona měl být vrácen původním vlastníkům majetek zabavený po 25. únoru 1948.
  - Byly přijaty zákony o soukromém podnikání a akciových společnostech.
-

Sociální dopady

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- Změnila se struktura a objem průmyslové výroby.
- Znovu se objevila nezaměstnanost (zpočátku byla nízká).
- Klesly mzdy a zvýšily se ceny.

Obecné cíle sociální reformy

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- Pluralizace zdrojů
  - Zmírnění sociálních dopadů ekonomické transformace
  - Dílčí privatizace sociální ochrany
  - Demokratizace správy
-

Vznik tripartity

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVÍNĚ

V říjnu 1990 ustavena **Rada sociální dohody** – ujednání mezi vládou, odborovou konfederací a svazy zaměstnavatelů.

Vznikla tak tripartita podle skandinávského vzoru – její první konkrétní dohodou bylo rozhodnutí nezvyšovat mzdy nad hranicí 5 %.

Zrušení deformací předchozího systému

- Byly zrušeny osobní důchody pro vedoucí funkcionáře KSČ.
  - Byla zrušena sociální diskriminace osob samostatně výdělečně činných.
  - Byla zrušena správa státních dávek (nemocenské a rodinných dávek) odbory.
-

Opatření proti nezaměstnanosti

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- **Byla vybudována síť úřadů práce.**
  - Začal být zdůrazňován význam aktivní politiky zaměstnanosti.
  - Ke snížení nezaměstnanosti mělo přispět také zavedení rodičovského příspěvku do 3 let dítěte a institut předčasného důchodu.
  - Malá privatizace přinesla možnosti uplatnění pro 600 000 osob samostatně výdělečně činných.

  - V roce 2011 byl ustaven **centralizovaný Úřad práce ČR**, jenž zastřešuje 14 krajských poboček a pod ně spadající kontaktní pracoviště.
-

Nové cíle sociální politiky po volbách z roku 1992

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KÁRVINĚ

- Reformovat penzijní systém – oslabit vazby na předchozí výdělek a posílit význam soukromého pojištění.
  - Zavést příjmové testování při poskytování sociálních dávek.
  - V oblasti zdravotní péče posílit princip pojištění a individuální zodpovědnosti.
-

Legislativní změny v 90. letech

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- Byl přijat zákon (č. 463/91 Sb.) o životním minimu či zákon (č. 482/91) o sociální potřebnosti.
  - V roce 1991 byla přijata koncepce sociálního pojištění
  - Bylo zavedeno **důchodové pojištění**, které bylo založeno na systému průběžného financování.
  - Nový penzijní systém byl doplněn III. pilířem (důchodové připojištění).
  - Zhruba v polovině 90. let byl ustaven nový **system státních podpor rodinám s dětmi**.
-

Obecná charakteristika sociální politiky v ČR

Sociální systém tvoří tři základní pilíře:

- Povinné sociální pojištění
  - Státní sociální podpora
  - Sociální pomoc (sociální služby, sociálněprávní ochrana a dávky sociální pomoci)
-

Nové vymezení sociálních služeb

Nově je definuje **zákon č. 108/2006 o sociálních službách.**

Vymezuje mj. základní druhy sociálních služeb:

- Sociální poradenství
- Služby sociální péče
- Služby sociální prevence

Zákon také definuje formy poskytování sociálních služeb, mezi něž patří služby pobytové, ambulantní a terénní.

- Nová podoba sociální politiky po pádu komunismu souvisela úzce s ekonomickou transformací.
  - Prioritou sociální reformy po roce 1989 bylo vytvoření sociální „záchranné sítě“ zmírňující negativní dopady přechodů k tržní ekonomice.
  - Byly vytvořeny tři relativně samostatné systémy: systému sociálního pojištění, státní sociální podpory a sociální pomoci.
-